

DEBATT

Museer och forskning

Hur vill vi att förhållandet mellan museerna och kulturmiljövården å ena sidan och akademierna å den andra ska se ut? Vilka kunskaper behöver museerna och kulturmiljövården för att kunna fullgöra sina uppdrag? Hur ska denna kunskap produceras?

Det här är frågor som tål att debatteras. Forskning, kunskapsbehov och förmågan att ställa samhällsrelevanta frågor är, liksom grundutbildningen för antikvarier och intendent, ytor som ständigt bör undersökas och vars beskaffenhet kan diskuteras.

För att göra detta tror jag att det är befogat att skilja på vissa begrepp. Forskning är ingen kunskapande verksamhet i största allmänhet. Den bygger på vissa överenskommelser avseende systematik, metod och saklighet. Dessa överenskommelser formuleras och kommuniceras dagligen inom akademierna, t.ex. vid uppsatsventilering, seminarier, disputationer och föreläsningar. Ibland blandas detta akademiska forskningsbegrepp ihop med museernas dokumenterande och faktainsamlade. På liknande vis sätts inte sällan, med viss slentrianmässighet, likhetstecken mellan museiexperter och forskare. Man kan givetvis vara expert och forskare i en och samma person. Men orden är inte synonymer.

Jag tror också att det är viktigt att särskilt uppmärksamma de lokala och regionala museernas utsiktspunkt. Är det inte så att forskningsdiskussionerna ofta domineras av centralmuseernas förutsättningar? Det kan ju tyckas naturligt eftersom det oftast är dessa museer som har forskningsresurser. Men även lokala och regionala museer har forskningsrelaterade behov. Några regionala museer har dessutom beslutat att inrätta forskningstjänster och att förhålla sig medvetet till forskning och forskarvärlden.

Med nr 1 2003 vill *Rig* öppna en diskussion, inte bara om museerna och kulturmiljövården ska forska utan också hur och med vilka syften denna forskning ska utföras.

Lars-Eric Jönsson, Lund

Museet, minnet och makten Om museet som kunskapsinstitution

Det brukar heta att museer är samhällets minne. I någon mening kan museets samlingar också användas som ett slags minne. Samtidigt är metaforen försåtlig då den lätt leder tanken till människans sätt att minnas. Vi vet alla att somt glömmer vi, medan vi kommer ihåg annat utan att vi bestämt vare sig det ena eller det andra. Så fungerar inte museer.

På museer fattas beslut över minnet, här skrivs program över vad som är minnesvärt och inte, här väljs och här väljs bort. Dessa processer är nödvändiga och utgör en del av museiarbetarens professionalitet och yrkesansvar. Däremot är det naivt att tänka sig att dessa val äger rum i ett politiskt och ideologiskt tomrum som är behärskat av något abstrakt och neutralt samhällsminne. Museer är snarare institutioner som utövar makt över minnet och därmed också makt över det förflutna. Detta är skäl nog för museerna att anlägga ett kritiskt och reflexivt perspektiv på den egna verksamheten och att hålla vid liv ett ständigt prövande samtal om det egna kunskapsbyggandet.

De flesta kulturhistoriska museer bygger sin verksamhet på samlingar av olika slag. Det handlar om allt från föremål och fotografier till olika slag av skriftliga material som t.ex. uppteckningar, intervjuer och minnesberättelser. Att tillföra samlingarna nytt material uppfattas i regel som en angelägen uppgift. Men vad ska prioriteras? Vad är viktigt och vad är mindre viktigt? Ett inte ovanligt sätt att hantera frågan är att ställa den till de redan befintliga samlingarna och fråga vad som saknas. I museernas insamlings- och dokumentationsprogram har formuleringen att "fylla luckor i de befintliga samlingarna" kommit att bli en återkommande fras.

På många vis förefaller detta vara ett rimligt resonemang. Om museerna ska kunna ge en allsidig bild av samhället bör inga luckor förekomma. Det är också rimligt att ett museum bygger vidare på de egna samlingarna och på de traditioner inom vilka man har verkat. Samtidigt inbegriper talet om luckor en före-